

«Η αξιοποίηση του εκπαιδευτικού λογισμικού “Περιπλάνηση στο Χωρο-Χρόνο” και του Διαδικτύου στη διδασκαλία της Ιστορίας. Ενδεικτική πρόταση για την τρίτη τάξη Γυμνασίου»

Ιωάννα Βορβή¹, Φωτεινή Παπαγάλου²

¹Σχολική Σύμβουλος Δ.Ε., Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης Κεντρικής
Μακεδονίας

ioaborb@gmail.com

²Εκπαιδευτικός, Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Δυτικής
Θεσσαλονίκης

foteinh@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εργασία αναφέρεται στην αξιοποίηση του εκπαιδευτικού λογισμικού «Περιπλάνηση στο Χωρο-Χρόνο (μέσα από διαδραστικούς χάρτες και χρονο-χάρτες)» και του Διαδικτύου στη διδασκαλία της Ιστορίας, με στόχο τη δημιουργία ευνοϊκού μαθησιακού περιβάλλοντος, το οποίο θα συμβάλει στην αποτελεσματικότερη μάθηση και στην καλλιέργεια γνωστικών, μεταγνωστικών και κοινωνικών δεξιοτήτων των μαθητών. Παρουσιάζεται διδακτική πρόταση, η οποία εφαρμόζεται στο κεφάλαιο για την ελληνική επανάσταση του 1821, της Γ Γυμνασίου και επικεντρώνεται στην εξέλιξη της επανάστασης (1821-1827) και στα πολεμικά γεγονότα αυτής της περιόδου.

Το λογισμικό Ιστορίας «Περιπλάνηση στο Χωρο-Χρόνο είναι ένα νέο διαδραστικό λογισμικό, με συνεχή ροή χαρτών, χρονολογιών και πληροφοριών. Στις δραστηριότητες που προτείνονται αξιοποιούνται ποικίλες δυνατότητες του εκπαιδευτικού λογισμικού, παράλληλα με την αναζήτηση υλικού στο Διαδίκτυο. Δίνεται έμφαση σε συνεργατικές δραστηριότητες διερεύνησης, αξιολόγησης και κατανόησης των ιστορικών πληροφοριών και σε δραστηριότητες παρατήρησης και ενεργού πειραματισμού με παρεμβάσεις στον ηλεκτρονικό χάρτη του εκπαιδευτικού λογισμικού. Επίσης, δίνεται έμφαση σε δραστηριότητες καλλιέργειας προβληματισμού, ενίσχυσης της δημιουργικότητας των μαθητών και σύνθεσης ιστορικού, πολυτροπικού κειμένου.

Προσδοκώμενα μαθησιακά και παιδαγωγικά αποτελέσματα είναι η απόκτηση ιστορικής γνώσης και η ουσιαστική κατανόηση του εξεταζόμενου θέματος μέσα από πολυπρισματική προσέγγιση και από διερεύνηση πρωτογενών και δευτερογενών πηγών ποικίλης προέλευσης. Αναμένεται η προώθηση της συνεργατικής μάθησης και της οικειοποίησης της γνώσης με

βιωματικό τρόπο, η καλλιέργεια της δημιουργικότητας των μαθητών, καθώς και η εξοικείωσή τους με διαδικασίες έρευνας και με τη χρήση δυναμικών εργαλείων μάθησης που θα τους οδηγήσουν σε κριτική αντιμετώπιση των πληροφοριών. Αναμένεται, επιπλέον, η ανάπτυξη δεξιοτήτων ψηφιακού γραμματισμού και η εξοικείωση των μαθητών με την ολιστική και διαθεματική προσέγγιση της γνώσης.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: *Ιστορία, «Περιπλάνηση στο Χωρο-Χρόνο», εκπαιδευτικό λογισμικό, Διαδίκτυο, νέος, ψηφιακός γραμματισμός, ελληνική επανάσταση 1821.*

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εισαγωγή των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και Επικοινωνίας (Τ.Π.Ε.) και η χρήση των εκπαιδευτικών λογισμικών και του Διαδικτύου στη διδασκαλία της Ιστορίας, αλλά και των υπόλοιπων μαθημάτων όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης, αποτελεί μια πραγματικότητα, η οποία έχει μεταβάλει το διδακτικό και μαθησιακό περιβάλλον και παρέχει ποικίλες επιπλέον δυνατότητες για την προσέγγιση της γνώσης από τους μαθητές και την απόκτηση δεξιοτήτων σημαντικών, τόσο για την επίτευξη των σκοπών της σχολικής εκπαίδευσης, όσο και για τη μετέπειτα μαθησιακή πορεία των μαθητών. Συνεπώς, με στόχο την αποτελεσματικότερη μάθηση και την ενίσχυση κοινωνικογνωστικών δεξιοτήτων, δεξιοτήτων συνεργατικής, αυτορρυθμιζόμενης και δια βίου μάθησης, η διδασκαλία με Τ.Π.Ε εντάσσεται στις σύγχρονες διδακτικές πρακτικές και τις ενισχύει.

Ιδιαίτερα για το μάθημα της Ιστορίας, οι εφαρμογές πολυμέσων εκπαιδευτικού περιεχομένου αποτελούν πηγές αξιοποιήσιμου υλικού, όπως κειμένων, εικόνων και άλλων μορφών δεδομένων. Η λειτουργική ένταξη και η γόνιμη αξιοποίηση των Τ.Π.Ε στη διδασκαλία της Ιστορίας προωθούν την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό της διδακτικής αυτού του γνωστικού αντικείμενου και την ανάδειξη διαφορετικών οπτικών προσέγγισης των ιστορικών γεγονότων. Ο εκπαιδευτικός έχει τη δυνατότητα να επιλέξει μέσα από ένα ευρύ φάσμα και να αξιοποιήσει το κατάλληλο κάθε φορά μέσο και υλικό, ώστε να δημιουργηθεί ένα νέο, πλούσιο σε ευκαιρίες μαθησιακό περιβάλλον, το οποίο θα υποστηρίξει τη χρήση ψηφιακών αρχείων στην ιστορική έρευνα, τον εντοπισμό, την αξιολόγηση, την οργάνωση, την επεξεργασία και τη σύγκριση ιστορικών δεδομένων και, τέλος, τη σύνθεση των ιστορικών πληροφοριών, καθώς και την ενδεχόμενη στατιστική επεξεργασία τους.

Η χρήση εκπαιδευτικών λογισμικών στη διδασκαλία της Ιστορίας έχει ήδη ενισχυθεί με την «Ψηφιακή Τάξη», η οποία από το τρέχον σχολικό έτος είναι μέρος της διδακτικής πρακτικής στο Γυμνάσιο και αποτελεί ενέργεια με σκοπό την αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος, μέσα από τον εκσυγχρονισμό των Αναλυτικών Προγραμμάτων και την πλήρη αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Βασικός σκοπός της διδασκαλίας της Ιστορίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση είναι η ανάπτυξη της ιστορικής σκέψης και της ιστορικής

συνείδησης (Δ.Ε.Π.Π.Σ. και Α.Π.Σ., 2003). Στο γενικό σκοπό, αλλά και στους ειδικούς σκοπούς και στόχους της διδασκαλίας της Ιστορίας ανταποκρίνονται οι μαθητοκεντρικές μέθοδοι διδασκαλίας και οι σύγχρονες, ενεργητικές διδακτικές προσεγγίσεις. Η διερευνητική-ανακαλυπτική μέθοδος, η διατύπωση ερευνητικών ερωτημάτων, η έρευνα των πηγών, η βιωματική προσέγγιση, η οργάνωση ασκήσεων αναπαράστασης και δραματοποίησης ιστορικών γεγονότων, όπως επίσης, τα σχέδια εργασίας (projects), η διαθεματικότητα και η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, ενισχύουν τη δραστηριοποίηση και την ενεργή συμμετοχή των μαθητών στη μαθησιακή διαδικασία και οδηγούν στην κατανόηση και στη σύνδεση των ιστορικών στοιχείων συγχρονικά και διαχρονικά. Η χρήση των Νέων Τεχνολογιών στη διδασκαλία της Ιστορίας και η αξιοποίηση του εκπαιδευτικού λογισμικού «Περιπλάνηση στο Χωρο-Χρόνο» και του Διαδικτύου, ως δυναμικών εργαλείων μάθησης, υποστηρίζουν την υλοποίηση πολλών στόχων της σύγχρονης διδακτικής και συμβάλλουν στη ανάπτυξη ευνοϊκού μαθησιακού περιβάλλοντος και στην ενίσχυση της θετικής στάσης των μαθητών προς το συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο και, γενικότερα, προς τα μαθήματα και το σχολείο. Παράλληλα, η διδακτική αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. συμβάλλει στην ανάπτυξη ιστορικής σκέψης και βοηθά στην καλλιέργεια δεξιοτήτων σημαντικών για την ιστορική επιστήμη (Γιακουμάτου, 2006).

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟΥ «ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΗ ΣΤΟ ΧΩΡΟ-ΧΡΟΝΟ (ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΔΙΑΔΡΑΣΤΙΚΟΥΣ ΧΑΡΤΕΣ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟ-ΧΑΡΤΕΣ)»

Το, εγκεκριμένο από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, νέο εκπαιδευτικό λογισμικό Ιστορίας «Περιπλάνηση στο Χώρο-Χρόνο (μέσα από διαδραστικούς χάρτες και χρονο-χάρτες)», απευθύνεται και στις τρεις τάξεις Γυμνασίου (Βασιλείου, Γκίκα, Ζαρωτιάδης, 2008), ενώ διατίθεται έκδοση του λογισμικού για το Λύκειο (Μαρκαντωνάτος, Ζαρωτιάδης, 2008). Το περιεχόμενό του είναι εναρμονισμένο με τα ισχύοντα Αναλυτικά Προγράμματα για το μάθημα της Ιστορίας και το ιστορικό πλαίσιο για κάθε τάξη ευθυγραμμίζεται με τα διδακτικά εγχειρίδια.

Κατά το σχολικό έτος 2008-2009 υλοποιήθηκαν προγράμματα πιλοτικής επιμόρφωσης σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Ηράκλειο και Ιωάννινα για τη βέλτιστη αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. και των εκπαιδευτικών λογισμικών στην εκπαιδευτική διαδικασία, ως εργαλείων μάθησης. Το ίδιο σχολικό έτος, το λογισμικό «Περιπλάνηση στο Χωρο-Χρόνο», με συνοδευτικά έντυπα για τον εκπαιδευτικό και το μαθητή, προωθήθηκε σε σχολικές μονάδες της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, με στόχο την ποιοτική αναβάθμιση της διδασκαλίας.

Οι θεματικές ενότητες του λογισμικού Ιστορίας «Περιπλάνηση στο Χωρο-Χρόνο» προσεγγίζονται με βάση τους άξονες χώρου, χρόνου, γεγονότων. Στην οθόνη του λογισμικού εμφανίζονται τρεις διακριτές περιοχές: το κείμενο, ο χάρτης και η λωρίδα του χρόνου. Με την επιλογή μίας ενότητας, γίνεται

πλοήγηση στο χώρο με τη χρήση του χάρτη, στον οποίο αποτυπώνονται τοπωνύμια, όρια, πολεμικά γεγονότα και διαδρομές, ενώ οι πληροφορίες εμφανίζονται σταδιακά, ανάλογα με το επίπεδο εμβάθυνσης στο χάρτη. Παράλληλα, γίνεται πλοήγηση και στο χρόνο, με τη λωρίδα του χρόνου. Με τον τρόπο αυτόν, παρέχεται η δυνατότητα για συνδυασμένη χωροχρονική πλοήγηση, για τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο που επιλέγει ο χρήστης.

Το κείμενο περιλαμβάνει αναλυτικές, αλλά και σύντομες επεξηγηματικές ή συμπληρωματικές αναφορές, που υποδηλώνονται με διαφορετικό χρωματισμό ορισμένων λέξεων. Επίσης, περιλαμβάνει χωρικούς συνδέσμους που προκαλούν εστίαση στο χάρτη στο συγκεκριμένο χώρο που δηλώνεται με τη λέξη-σύνδεσμο, καθώς και χρονικούς συνδέσμους για εστίαση στη γραμμή του χρόνου, με αυτόματη προσαρμογή του περιεχομένου του χάρτη στη συγκεκριμένη ημερομηνία. Με τη χρήση των κατάλληλων, κάθε φορά, εργαλείων του λογισμικού, παρέχεται η δυνατότητα έρευνας και αναζήτησης ιστορικής πληροφορίας, όπως και εποπτείας και αναζήτησης χαρτογραφικής πληροφορίας. Επίσης, υπάρχει δυνατότητα παρέμβασης στον ηλεκτρονικό χάρτη και στη λωρίδα του χρόνου και δυνατότητα προσθήκης και διαχείρισης στοιχείων και πληροφοριών, μετακίνησης αντικειμένων, αποτύπωσης στιγμιοτύπων και δημιουργίας και διαχείρισης προσωπικών συλλογών. Ο χρήστης έχει τη δυνατότητα να αποθηκεύσει και να ανακτήσει προσωπικά περιεχόμενα.

Είναι ένα ενδιαφέρον, σύγχρονο, διαδραστικό και όχι στατικό λογισμικό, το οποίο, ωστόσο, είναι αρκετά απαιτητικό ως προς τον τρόπο χρήσης του και προϋποθέτει επιμόρφωση του εκπαιδευτικού και εξοικείωση εκπαιδευτικού και μαθητή με τα εργαλεία και τις δυνατότητές του. Ο διδάσκων θα πρέπει να χρησιμοποιεί το εκπαιδευτικό λογισμικό με ευχέρεια, για να ασκήσει στη συνέχεια τους μαθητές του, ώστε να μη συναντούν δυσκολίες όταν καλούνται να υλοποιούν δραστηριότητες στο περιβάλλον του συγκεκριμένου λογισμικού. Έτσι, η αξιοποίησή του στη διδασκαλία της Ιστορίας δεν είναι χρονοβόρα και αποβαίνει αποτελεσματική και προς όφελος του μαθητικού δυναμικού και της διδακτικής του μαθήματος. Είναι αυτονόητο ότι ο διδάσκων πρέπει να έχει, επίσης, καλή γνώση χειρισμού του ηλεκτρονικού υπολογιστή.

ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΑΞΙΑ

Το λογισμικό «Περιπλάνηση στο Χώρο-Χρόνο (μέσα από διαδραστικούς χάρτες και χρονο-χάρτες)» μπορεί να χρησιμοποιηθεί παράλληλα με τα σχολικά εγχειρίδια Ιστορίας των τριών τάξεων του Γυμνασίου και δίνει τη δυνατότητα να προσεγγισθεί το γνωστικό αντικείμενο της Ιστορίας με διαφορετικό και ιδιαίτερο τρόπο, με τη συνδυαστική χρήση υπερκειμένων, διαδραστικών χαρτών και χρονοδιαγραμμάτων.

Το λογισμικό και η πλοήγηση στο Διαδίκτυο συμβάλλουν ώστε να δραστηριοποιηθούν οι μαθητές και να προσεγγίσουν με ενδιαφέρον το μάθημα αυτό, το οποίο εξ αντικειμένου παρουσιάζει δυσκολία αφομοίωσης σε ορισμένες ενότητες. Για παράδειγμα, στην ενότητα της Γ' τάξης Γυμνασίου με

θέμα την εξέλιξη της ελληνικής επανάστασης, στην οποία εφαρμόζεται η διδακτική πρόταση που ακολουθεί, παρατίθενται πολεμικά γεγονότα, χρονολογίες ονόματα τόπων και προσώπων, τα οποία, ωστόσο, αναφέρονται σε μία από τις σημαντικότερες περιόδους της ελληνικής ιστορίας. Η μελέτη του θέματος αυτού με τρόπο παραστατικό ελκύει το ενδιαφέρον των μαθητών, ενεργοποιεί τη συμμετοχική δράση, με αποτέλεσμα τη βαθύτερη και ουσιαστικότερη κατανόηση και την αποτελεσματικότερη αξιολόγηση των γεγονότων, των προσώπων, των αποφάσεων, των στρατηγικών, της συμβολής και της σημασίας τους.

Η αξιοποίησή του εκπαιδευτικού λογισμικού και του Διαδικτύου στη διδασκαλία της Ιστορίας, αφενός ως νοητικών εργαλείων, αφετέρου ως πηγών πληροφόρησης και περιβαλλόντων αναζήτησης, προβληματισμού, εργασίας και επικοινωνίας (Κυνηγός, Δημαράκη 2002), βεβαίως, δεν αποβλέπει απλώς στη διέγερση του ενδιαφέροντος των μαθητών, αλλά κυρίως στην ενίσχυση της αυτόνομης και της συνεργατικής μάθησης και στην καλλιέργεια δεξιοτήτων τόσο κλασικού, όσο και νέου (ψηφιακού) και κριτικού γραμματισμού. Η διδασκαλία καθίσταται μαθητοκεντρική, καθώς οι μαθητές, οι οποίοι έχουν το ρόλο μικρού ιστορικού, κινούνται σε κατάλληλο εκπαιδευτικό, μαθησιακό - γνωστικό και οριοθετημένο πλαίσιο-περιβάλλον και εντοπίζουν μόνοι τους, με τη διακριτική καθοδήγηση του εκπαιδευτικού, τις ιστορικές πληροφορίες που τους χρειάζονται. Με το λογισμικό δίνεται πρόσβαση σε πολυτροπικό υλικό (υπερκείμενο, χάρτη ιστορικό και γεωφυσικό, χρονογραμμή) και παρέχονται ευκαιρίες κατανόησης και δημιουργίας πολυτροπικών κειμένων. Η ροή των πληροφοριών είναι συνεχής. Οι μαθητές μελετούν το χάρτη, παρεμβαίνουν σε αυτόν και κατασκευάζουν τελικά το δικό τους διαδραστικό ιστορικό χάρτη, με τις πληροφορίες που αφορούν στο θέμα που εξετάζουν. Τα ιστορικά θέματα προσεγγίζονται πολυπρισματικά και καλλιεργούνται οι ερευνητικές δεξιότητες και η κριτική σκέψη των μαθητών. Επιπλέον, προωθείται η διαθεματική προσέγγιση της γνώσης, εφόσον αξιοποιούνται γνώσεις και δεξιότητες που απέκτησαν οι μαθητές από άλλες γνωστικές περιοχές.

Η οργάνωση και αναπαράσταση εννοιών με πολλούς τρόπους, καθώς και η αισθητοποίηση των εξεταζομένων γεγονότων διευκολύνουν και καθιστούν αποδοτικότερη και αποτελεσματικότερη τη διδασκαλία της Ιστορίας. Επιπλέον, η δημιουργική ανάγνωση με τη χρήση του λογισμικού βοηθά μαθητές με ενδεχόμενη δυσκολία στην κατανόηση ιστορικών εννοιών να τις προσεγγίσουν ευκολότερα. Δίνεται η δυνατότητα υλοποίησης συνθετικών δραστηριοτήτων και εργασιών, οι οποίες δεν είναι δυνατόν ή είναι δύσκολο να υλοποιηθούν με τα συμβατικά μέσα στο παραδοσιακό περιβάλλον μάθησης. Οι δραστηριότητες επεκτείνουν τις δεξιότητες και τους γνωστικούς ορίζοντες του μαθητή και δεν απαιτείται πολύς χρόνος για την πραγματοποίησή των περισσοτέρων. Τέτοιου είδους δραστηριότητες, οι οποίες εμπεριέχονται και στην πρόταση που ακολουθεί, είναι: παρατήρηση της διαμόρφωσης του

εδάφους, εντοπισμός περιοχών ή πόλεων, οριοθέτησή, πλαισίωσή τους και χρωματισμός τους, χάραξη πορείας στο χάρτη, μέτρηση αποστάσεων, τοποθέτηση αντικειμένων στο χάρτη και εισαγωγή βασικών πληροφοριών, ομαδοποίηση των πληροφοριών σε συλλογές κ.α. Ο πλουραλισμός των αλληλεπιδραστικών στοιχείων του λογισμικού και οι διάφορων τύπων δραστηριότητες, με τη χρήση και του Διαδικτύου, το οποίο αποτελεί ένα άλλο μέσο πρόσβασης σε πολυμεσικό, κειμενικό, εικαστικό μαθησιακό υλικό, ενισχύουν την εργασία των μαθητών, τους βοηθούν να εμπλέκονται σε αυθεντικές διαδικασίες έρευνας και να ανακαλύπτουν με βιωματικό τρόπο τη γνώση. Παράλληλα, αποτελούν μέσα για συνεργασία και επικοινωνία των μαθητών.

Στη διδακτική πρόταση υπάρχει, επιπλέον, η δυνατότητα αξιοποίησης μαθητικού Blog και της ιστοσελίδας του σχολείου, τα οποία είναι εργαλεία επικοινωνίας και ευνοούν τη συνεργατική μάθηση. Επίσης, στις δραστηριότητες του τελικού σταδίου της εργασίας, γίνεται χρήση των προγραμμάτων επεξεργασίας κειμένου, υπολογιστικών φύλλων και παρουσιάσεων. Με τον τρόπο αυτόν ενισχύεται ο νέος, ψηφιακός ή, κατ' άλλους, πληροφορικός γραμματισμός, η χρησιμότητα του οποίου δεν μπορεί να παραγνωρίζεται στη σημερινή εποχή (Κουτσογιάννης, 2008², Lemke, 1998). Ενισχύεται και ο κριτικός γραμματισμός, καθώς γίνεται αξιολόγηση και επιλογή του υλικού για καθεμιά από τις παραπάνω δραστηριότητες (Μαυροσκούφης, 2008, McMichael, 2007).

Γενικά, με την αξιοποίηση του εκπαιδευτικού λογισμικού και του Διαδικτύου αποβλέπουμε σε συμμετοχική, δημιουργική, βιωματική και καινοτόμο προσέγγιση της διδακτέας ύλης, καθώς διαφοροποιούνται το μέσο διδασκαλίας, το περιβάλλον, οι ρόλοι και οι σχέσεις μαθητών – καθηγητή. Η διδασκαλία με την αξιοποίηση των ΤΠΕ ενεργοποιεί τους μαθητές, οι οποίοι ανταποκρίνονται θετικά (Κουτσογιάννης, 2007) και οδηγούνται από την παθητικότητα στη δραστηριοποίηση.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Η διδακτική πρόταση έχει θέμα «Η εξέλιξη της ελληνικής επανάστασης. Τα πολεμικά γεγονότα (1821-1827)» και για την εφαρμογή της αξιοποιείται το εκπαιδευτικό λογισμικό «Περιπλάνηση στο Χώρο- Χρόνο» και το Διαδίκτυο. Σχετίζεται με το 2ο κεφάλαιο της Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας της Γ' Τάξης Γυμνασίου, για την ελληνική επανάσταση του 1821 και επικεντρώνεται στην ενότητα 8, «Η εξέλιξη της ελληνικής επανάστασης (1821-1827)» και στα πολεμικά γεγονότα αυτής της περιόδου. Η πρόταση έχει χαρακτηριστικά project και διαθεματικές προεκτάσεις, καθώς εμπλέκονται, εκτός από την Ιστορία και άλλα γνωστικά αντικείμενα, όπως η Πληροφορική, η Νεοελληνική Γλώσσα, η Γεωγραφία, τα Καλλιτεχνικά, και η Μουσική. Πρόκειται για ενδεικτική πρόταση, η οποία απευθύνεται στους μαθητές της Γ' τάξης του Γυμνασίου και προτείνεται για διδασκαλία σε κανονική τάξη των 25 μαθητών. Ο χρόνος υλοποίησής της υπολογίζεται σε 4 διδακτικές ώρες. Προϋπόθεση για την

επιτυχέστερη εφαρμογή της διδακτικής πρότασης είναι να υπάρχει εξοικείωση εκπαιδευτικού και μαθητών με τη χρήση του εκπαιδευτικού λογισμικού και γενικότερα με τις Νέες Τεχνολογίες και την αξιοποίησή τους στο πλαίσιο των στόχων που θέτει το Α.Π.Σ. Οι μαθητές, με την καθοδήγηση του διδάσκοντα, θα πρέπει να έχουν ασκηθεί στην προσεκτική χρήση των Τ.Π.Ε., ώστε να εργάζονται με συστηματικό τρόπο, επιλέγοντας τις κατάλληλες πηγές πληροφόρησης και κατανοώντας τις πληροφορίες που επιλέγουν (Μαυροσκούφης, 2004). Επίσης, είναι χρήσιμη η εξοικείωση των μαθητών με την εργασία σε ομάδες, προκειμένου να διευκολυνθεί η ομαλή διεξαγωγή των εργασιών.

Επιχειρείται εμπλουτισμός και ενίσχυση της διδακτέας ύλης, με τη χρήση των Νέων Τεχνολογιών και ειδικότερα του εκπαιδευτικού λογισμικού «Περιπλάνηση στο Χώρο-Χρόνο» και του Διαδικτύου και πλαισίωσή της με ποικίλες δραστηριότητες. Ο παραστατικός τρόπος προσέγγισης ενεργοποιεί τη μαθητική συμμετοχή.

Οι μαθησιακοί και παιδαγωγικοί στόχοι της διδακτικής πρότασης συνάδουν με το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (Α.Π.Σ.) της Ιστορίας του Γυμνασίου. Επιδιώκεται να διερευνήσουν οι μαθητές, μέσα από πηγές ποικίλης προέλευσης και μορφής, έντυπες και ηλεκτρονικές, τα σημαντικότερα πολεμικά γεγονότα της επανάστασης του 1821 και συγκεκριμένα, της περιόδου 1821-1827, να γνωρίσουν τις σημαντικότερες μορφές της ελληνικής επανάστασης και να προσεγγίσουν και να αισθανθούν, κατά το δυνατόν, τις συνθήκες και το κλίμα της εποχής που μελετούν. Επίσης, αξιοποιώντας τις δυνατότητες του ηλεκτρονικού χάρτη και, γενικότερα, τις δυνατότητες του λογισμικού και του Διαδικτύου, να συνδυάσουν τα γεγονότα με το χρόνο και με τον ιστορικό χώρο στον οποίο διαδραματίστηκαν. Έτσι, αναμένεται να αποκομίσουν οι μαθητές μια συγκροτημένη εικόνα για τη γεωγραφική και χρονική διάσταση της ελληνικής επανάστασης, να κατανοήσουν τη σημασία των γεγονότων αυτών για τη διεξαγωγή και έκβαση του Αγώνα, καθώς και για την ελληνική ιστορία γενικότερα και να παραγάγουν τεκμηριωμένο ιστορικό λόγο. Ακόμη, αναμένεται να αναπτύξουν την ικανότητα να προσεγγίζουν διαθεματικά τη γνώση και να συνδυάζουν και αξιοποιούν γνώσεις και δεξιότητες από διάφορα γνωστικά αντικείμενα. Παράλληλα, στόχος της πρότασης είναι να ασκηθούν οι μαθητές στη συνεργατική μάθηση και στη διαδικασία της έρευνας με τη χρήση δυναμικού εργαλείου μάθησης που θα τους οδηγήσει σε κριτική αντιμετώπιση, αξιολόγηση και συνδυασμό των πληροφοριών. Επιπλέον, επιδιώκεται να εξοικειωθούν οι μαθητές με τις Νέες Τεχνολογίες και την αξιοποίησή τους στη μαθησιακή διαδικασία και να αναπτύξουν δεξιότητες νέου γραμματισμού, καθώς το εκπαιδευτικό λογισμικό που χρησιμοποιείται στην παρούσα πρόταση και η πλοήγηση σε επιλεγμένους διαδικτυακούς τόπους παρέχουν τη δυνατότητα ελεύθερης εξερεύνησης σε καθορισμένο πλαίσιο.

Θα διερευνηθεί η εξέλιξη της ελληνικής επανάστασης και τα πολεμικά γεγονότα των ετών 1821-1827, σύμφωνα με το Α.Π.Σ. και τη σχετική ενότητα του βιβλίου Ιστορίας της Γ' Γυμνασίου. Για την εφαρμογή της διδακτικής πρότασης θα πρέπει να υπάρχει τοπικό δίκτυο του σχολικού εργαστηρίου Πληροφορικής και να έχει γίνει, εκ των προτέρων, εγκατάσταση του λογισμικού «Περιπλάνηση στο Χωρο-Χρόνο» στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές των μαθητών. Θα γίνει πλοήγηση στο λογισμικό και στο Διαδίκτυο και, παράλληλα, θα χρησιμοποιηθεί το σχολικό εγχειρίδιο της Ιστορίας (Λούβη, Ξιφαράς, 2008).

Υιοθετούνται σύγχρονες διδακτικές μέθοδοι και προσεγγίσεις, όπως η διερευνητική-ανακαλυπτική, η βιωματική, η ομαδοσυνεργατική και η διαθεματική. Έτσι, δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να παραγάγουν οι ίδιοι τη γνώση και να αναπτύξουν γνωστικές, αλλά και μεταγνωστικές δεξιότητες, οι οποίες συντελούν στη γνωστική αυτονομία και στην ανάπτυξη θετικών στάσεων προς τη γνώση και το σχολείο και συμβάλλουν στη γενικότερη αναπτυξιακή τους πορεία. (Ματσαγγούρας, 2006).

Οι μαθητές εργάζονται στο εργαστήριο Πληροφορικής του σχολείου. Κατά την 1η και τη 2η ώρα ερευνούν και αναζητούν πληροφορίες και εικαστικό υλικό στο Διαδίκτυο και στο εκπαιδευτικό λογισμικό «Περιπλάνηση στο Χωρο-Χρόνο», επιλέγουν πληροφορίες, απαντούν σε συγκεκριμένες ερωτήσεις. Υλοποιούν δραστηριότητες επί του ηλεκτρονικού χάρτη (τοποθέτηση αντικειμένων, μέτρηση αποστάσεων, χρωματισμό περιοχών, χάραξη πορείας). Την 3η διδακτική ώρα κατασκευάζουν ιστορικό ημερολόγιο, παράγουν ιστορικό λόγο, δημιουργούν παρουσίαση εικαστικού υλικού. Η εργασία των μαθητών ολοκληρώνεται την 4η διδακτική ώρα, με παρουσίαση εργασιών, συζήτηση, διάλογο, αξιολόγηση, αυτοαξιολόγηση. Προκειμένου να μην περιορισθεί η επικοινωνία μόνο μεταξύ των μελών της ομάδας και να αξιοποιηθεί η δυνατότητα ενδοσχολικής και διασχολικής επικοινωνίας, τα αποτελέσματα των εργασιών μπορούν να αναρτηθούν σε blog των μαθητών, στην ιστοσελίδα του σχολείου ή να δημοσιευθούν σε σχολικό έντυπο. Η αξιολόγηση αφορά κυρίως στην αποτίμηση της μαθησιακής αποτελεσματικότητας της διδακτικής εφαρμογής, στην επίτευξη των στόχων που τέθηκαν, στο βαθμό συμμετοχής και συνεργασίας των μαθητών, καθώς και στην ικανότητά τους να επεξεργάζονται τις πληροφορίες του μαθήματος και να τις ανασυνθέτουν δημιουργικά. Θα αξιολογηθεί, επίσης, ο τρόπος χρήσης του λογισμικού και του Διαδικτύου και ο βαθμός συμβολής τους στην επίτευξη των στόχων, η ευστοχία των απαντήσεων, η προφορική παρουσίαση, καθώς και η ποιότητα και πληρότητα του τελικού προϊόντος. Γίνεται συζήτηση για τα προβλήματα, τις εντυπώσεις, τα οφέλη από αυτή τη μαθησιακή διαδικασία. Η αξιολόγηση δρα ανατροφοδοτικά και ενισχυτικά για τους μαθητές και τον εκπαιδευτικό, προκειμένου η υλοποίηση μελλοντικής παρόμοιας διαδικασίας να είναι απαλλαγμένη από δυσλειτουργίες που, ενδεχομένως, παρατηρήθηκαν.

Η ένταξη των Τ.Π.Ε. στη διδακτική διαδικασία συνοδεύεται από αλλαγές στο ρόλο των εκπαιδευτικών, στις σχέσεις και στο κλίμα της τάξης. Σε όλα τα στάδια εργασίας ο εκπαιδευτικός δεν είναι απλός αναμεταδότης της γνώσης, αλλά

συνερευνητής και αρωγός, υποστηρικτής της μάθησης (Ράπτης, Ράπτη, 1997, Πρόγραμμα Επιμόρφωσης, 2008). Έχει ρόλο συμβουλευτικό, συνεργατικό, διευκολυντικό, συντονιστικό, εμπυχωτικό και παρεμβαίνει εφόσον του ζητείται, προωθώντας την αυτενέργεια και πρωτοβουλία των μαθητών. Ο διδάσκων δίνει από την αρχή τα φύλλα εργασίας και τις απαραίτητες οδηγίες για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων όλων των σταδίων της διδασκαλίας και τονίζει τη σημασία της τεκμηρίωσης των απαντήσεων και της σωστής διαχείρισης του διδακτικού χρόνου. Ενημερώνει, επίσης, ότι το υλικό του 1^{ου} σταδίου των εργασιών θα αποθηκευθεί σε κοινόχρηστα αρχεία, ώστε να είναι στη διάθεση όλων των μαθητών, προκειμένου να προχωρήσουν στην εκπόνηση των εργασιών του επόμενου σταδίου. Οι μαθητές εργάζονται με διαφορετικά φύλλα εργασιών σε ομάδες των τριών ατόμων (Ματσαγγούρας 2004, 2006), η σύνθεση των οποίων είναι κατά το δυνατόν μικτή και ανομοιογενής. Οργανώνουν την ομάδα τους και καθορίζουν ένα πλαίσιο δράσης, κατανέμοντας τις επιμέρους εργασίες και τους ρόλους τους, οι οποίοι εναλλάσσονται διαδοχικά μετά από κάθε δραστηριότητα. Έτσι, η συνεισφορά τους είναι, κατά το δυνατόν, ισότιμη στην πορεία των δραστηριοτήτων και στο τελικό αποτέλεσμα και διασφαλίζεται η δυνατότητα εξέλιξης όλων των μελών, μέσα από την εξατομικευμένη ενασχόλησή τους με το αντικείμενο. Προκειμένου τα μέλη της ομάδας να δραστηριοποιούνται εξίσου, είναι έτοιμα να παρουσιάσουν οποιαδήποτε από τις τρεις τελικές δραστηριότητες (ημερολόγιο, κείμενο, εικαστικό υλικό) ή να έχουν ένα βαθμό συμμετοχής στην ίδια παρουσίαση.

Προαπαιτούμενες γνώσεις είναι οι σχετικές με τις συνθήκες προετοιμασίας και εκδήλωσης της ελληνικής επανάστασης και το πολιτικό πλαίσιο της εποχής. Για την πραγματοποίηση των δραστηριοτήτων της διδακτικής πρότασης θα χρησιμοποιηθούν, εκτός από το εκπαιδευτικό λογισμικό, επιλεγμένες ηλεκτρονικές διευθύνσεις και φύλλα εργασίας. Με στόχο να προταθούν τρόποι αξιοποίησης του λογισμικού και του Διαδικτύου, εδώ παρουσιάζονται δύο ενδεικτικά φύλλα εργασίας. Το πρώτο φύλλο περιλαμβάνει τις δραστηριότητες του πρώτου σταδίου της εργασίας. Με βάση το φύλλο αυτό ο διδάσκων μπορεί να κατασκευάσει άλλα, διαφοροποιημένα φύλλα, ώστε οι μαθητές ανά ομάδες να εξετάσουν διαφορετικές πτυχές του θέματος. Π.χ., ένα φύλλο θα αφορά στα χερσαία πολεμικά γεγονότα, με ανάλογες δραστηριότητες, και άλλο φύλλο στα ναυτικά γεγονότα της Επανάστασης. Το δεύτερο φύλλο εργασίας που παρουσιάζεται εδώ είναι κοινό για όλες τις ομάδες και περιλαμβάνει τις τελικές εργασίες (ιστορικό ημερολόγιο, κείμενο, παρουσίαση εικαστικού υλικού) που θα εκπονήσουν οι μαθητές στο δεύτερο στάδιο. Θεωρείται σκόπιμο να υπάρχει διαφοροποίηση στις δύο (κείμενο, παρουσίαση εικαστικού υλικού) από τις τρεις τελικές εργασίες, ώστε να παρέχεται δυνατότητα επιλογής, ανάλογα με τα ενδιαφέροντα των μαθητών και ευκαιρία να παρουσιασθούν διαφορετικές πληροφορίες για πρόσωπα και γεγονότα,

ώστε να εμπλουτισθούν οι γνώσεις των μαθητών. Τα μέλη κάθε ομάδας θα επιχειρηματολογήσουν για να υποστηρίξουν την επιλογή τους και συνεργαζόμενα θα καταλήξουν σε κοινή απόφαση. Υπάρχει η δυνατότητα να διαμορφωθούν, στη συνέχεια, οι τελικές εργασίες κατάλληλα, ώστε να ενοποιηθούν και να δημοσιευθούν ηλεκτρονικά ή σε έντυπη μορφή. Ο διδάσκων, κατά την κρίση του, μπορεί να επιλέξει, να εμπλουτίσει, να απλουστεύσει, να τροποποιήσει τις δραστηριότητες, να τις ελαττώσει ή να τις αυξήσει στην περίπτωση ενός σχεδίου εργασίας. Έτσι, θα συνθέσει τη δική του διδακτική πρόταση, ανάλογα με τις δυνατότητες και τις ανάγκες των μαθητών, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της τάξης του, τους στόχους που θα θέσει, το διαθέσιμο χρόνο και το βαθμό εξοικείωσης των μαθητών στη χρήση του εκπαιδευτικού λογισμικού και του ηλεκτρονικού υπολογιστή. Χρήσιμο είναι να προηγηθεί συνεργασία του φιλολόγου με τον καθηγητή Πληροφορικής, προκειμένου ο διδάσκων να ενημερωθεί για τις δυνατότητες των μαθητών στη χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή, καθώς ορισμένες δραστηριότητες στα φύλλα εργασίας προϋποθέτουν τέτοιου είδους γνώσεις, ώστε, στη συνέχεια, να τις προσαρμόσει στο γνωστικό επίπεδο της τάξης του. Εξάλλου, η ανάπτυξη συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών είναι σημαντική προϋπόθεση για τη διάχυση της χρήσης της Τεχνολογίας της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη διδακτική και μαθησιακή διαδικασία.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Α' ΣΤΑΔΙΟ)

Η εξέλιξη της ελληνικής επανάστασης (1821-1827). Τα πολεμικά γεγονότα.

1. Αφού διαβάσετε τις ερωτήσεις και δείτε τις δραστηριότητες που δίνονται στο φύλλο εργασίας σας, αναζητήστε στις παρακάτω πηγές τις πληροφορίες που χρειάζεσθε και κρατήστε σημειώσεις για να απαντήσετε στις ερωτήσεις και να πραγματοποιήσετε τις δραστηριότητες:
 - α) Σχολικό βιβλίο. Ενότητα 8: «Η εξέλιξη της ελληνικής επανάστασης (1821-1827)», σ.σ. 30-32 (κείμενο, εικόνες, γραπτές πηγές).
 - β) Εκπαιδευτικό λογισμικό «Περιπλάνηση στο Χωρο-Χρόνο». Από τα περιεχόμενα επιλέξτε την ενότητα: «Η ελληνική επανάσταση». Διαβάστε την εισαγωγή και, στη συνέχεια, επιλέξτε την υποενότητα: «Πολεμικά γεγονότα της ελληνικής επανάστασης».
 - γ) Ιστοσελίδα του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού, <http://www.hellenichistory.gr>. Επιλέξτε τη χρονική περίοδο στην οποία αναφέρετε το θέμα σας.
2. Τοποθετήστε αντικείμενα στον ηλεκτρονικό χάρτη, στις περιοχές που διαδραματίστηκαν τα σημαντικότερα, κατά τη γνώμη σας, πολεμικά γεγονότα της φάσης των επιτυχιών (1821-1824). Για κάθε μάχη προσθέστε τη χρονολογία και τα ονόματα των ηγετικών μορφών. Φτιάξτε μια συλλογή.
3. Στο χάρτη του λογισμικού μετρήστε τις αποστάσεις μεταξύ των πρώτων ελληνικών πόλεων που επαναστάτησαν και των σημαντικότερων στρατιωτικών τουρκικών κέντρων. Τι παρατηρείτε για τη σχέση της

απόστασης με τις επαναστατικές εστίες των απαρχών της επανάστασης και την εδραίωσή της;

4. Στον ηλεκτρονικό χάρτη, τοποθετήστε σε τετράγωνα τις πόλεις που πολιορκήθηκαν και τις περιοχές που υπέστησαν σκληρά αντίποινα από τις οθωμανικές αρχές, μετά από την έναρξη της επανάστασης και τις επιτυχίες των Ελλήνων (περίοδος 1821-1824). Χρωματίστε τα τετράγωνα με διαφορετικό χρώμα για κάθε περίπτωση και αναρτήστε σχετικό σημείωμα. «Φωτογραφίστε» τις περιοχές.
 5. Σχεδιάστε στο χάρτη του λογισμικού την πορεία του Ιμπραήμ και των στρατευμάτων του και χρωματίστε την. Σημειώσετε το σημείο στο οποίο οι Έλληνες κατάφεραν να πλήξουν τις δυνάμεις του Ιμπραήμ (13 Ιουνίου 1825) και τοποθετήστε εκεί ως αντικείμενο την εικόνα για τη συγκεκριμένη μάχη που θα βρείτε στη διεύθυνση της Βουλής των Ελλήνων: <http://www.parliament.gr/1821/ekthesi/morfes.asp?offset=4>. (επιλέξτε από τον κατάλογο αριστερά).
 6. Ανοίξτε τις ιστοσελίδες: <http://www.fhw.gr/chronos/12/gr/general/gallery/010.html> (Ιδρυμα Μείζονος Ελληνισμού) και <http://www.parliament.gr/1821/ekthesi/morfes.asp?offset=4> (Βουλή των Ελλήνων, Έκθεση: 1821-2001: 180 χρόνια από την ελληνική επανάσταση). Συλλέξτε εικόνες σημαντικών γεγονότων και πρωταγωνιστικών μορφών του Αγώνα των ετών που εξετάζουμε. Αποθηκεύστε τις εικόνες, μαζί με τις απαραίτητες πληροφορίες για την καθεμιά, σε κοινόχρηστο αρχείο εικαστικού υλικού με τη βοήθεια του προγράμματος παρουσιάσεων (power point). Εικονογραφήστε τα σημαντικότερα γεγονότα του Αγώνα. Τοποθετήστε τις εικόνες ως αντικείμενα στον τόπο όπου διαδραματίστηκαν.
- A) Με βάση τις ιστορικές πληροφορίες που συγκεντρώσατε προσπαθήστε να απαντήσετε στις ερωτήσεις:
- I. Γιατί ήταν καλύτερες οι προϋποθέσεις για την επιτυχία της ελληνικής επανάστασης στο νότιο ελλαδικό χώρο;
 - II. Παρατηρήστε το έδαφος των επαναστατημένων περιοχών: α) Από ποια περάσματα θα μπορούσαν να διέλθουν τα εχθρικά στρατεύματα; Να επιβεβαιώσετε την υπόθεσή σας με αναφορά σε στρατιωτικά γεγονότα. β) Υπάρχει σχέση ανάμεσα στη μορφολογία του εδάφους και στην τακτική του κλεφτοπολέμου;
 - III. Ποιες ήταν οι συνέπειες των σκληρών αντιποίνων των οθωμανικών αρχών σε ορισμένες πόλεις; Ποια απήχηση είχαν;
 - IV. Επιλέξτε και απαντήστε σε μία από τις παρακάτω ασκήσεις:

Α) Αντιστοιχίστε τα στοιχεία		Β) Τοποθετήστε στη σωστή χρονολογική σειρά:
Στήλη α'	Στήλη β'	
1. Θεόδωρος Κολοκοτρώνης	α) Χάνι της Γραβιάς	1. Καταστροφή των Ψαρών
2. Αθανάσιος Διάκος	β) Μανιάκι	2. Καταστροφή της Χίου
3. Οδυσσέας Ανδρούτσος	γ) Αλαμάνα	3. Ναυμαχία του Γέροντα
4. Γρηγόριος Δικαίος (Παπαφλέσσας)	δ) Τριπολιτσά	4. Πυρπόληση της τουρκικής ναυαρχίδας στο λιμάνι της Χίου

Β) Προφορική εργασία, για συζήτηση στην τάξη στο τέλος της 2^{ης} διδακτικής ώρας: Να συγκρίνετε τους δύο διαφορετικούς τρόπους μάχης (πεζομαχία, ναυμαχία).

Γ) Εργασία για το σπίτι: Αφού μεταφέρετε το εικαστικό υλικό από το κοινόχρηστο αρχείο σε μία φορητή συσκευή αποθήκευσης, ταξινομήστε και ομαδοποιήστε το κατά θεματικές ενότητες (π.χ. μάχες/προσωπογραφίες) ή κατ' έτος.

ΚΟΙΝΟ ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Β' ΣΤΑΔΙΟ)

1. Από το ημερολόγιο που υπάρχει για κάθε έτος στην υποενότητα: «Πολεμικά γεγονότα της ελληνικής επανάστασης» του λογισμικού «Περιπλάνηση στο Χωρο-Χρόνο», να μεταφέρετε τα πολεμικά γεγονότα των ετών 1821-1827 χρησιμοποιώντας το πρόγραμμα υπολογιστικών φύλων και να κατασκευάσετε ένα δικό σας ενιαίο ιστορικό ημερολόγιο. Τα γεγονότα κάθε έτους να τα χρωματίσετε με διαφορετικό χρώμα. Σε 3 από αυτά, που τα θεωρείτε πιο βασικά, προσθέστε σύντομα σχόλια

2. Παίρνοντας υπόψη τα στοιχεία που συλλέξατε και μελετήσατε, να διαλέξετε ένα από τα σημαντικά γεγονότα της ελληνικής επανάστασης που σας έκανε εντύπωση ή έναν από τους πρωταγωνιστές της και να δημιουργήσετε ένα σύντομο κείμενο (100 λέξεων), χρησιμοποιώντας τον επεξεργαστή κειμένου, για τη συμβολή και τη σημασία αυτού του γεγονότος ή προσώπου για τον Αγώνα. Εμπλουτίστε το με μία εικόνα.

3. Με βάση το εικαστικό υλικό που ομαδοποιήσατε και ταξινομήσατε με το πρόγραμμα παρουσιάσεων, δημιουργήστε μια πολυτροπική παρουσίαση των σημαντικότερων πολεμικών γεγονότων και πρωταγωνιστών των επαναστατικών χρόνων. Δώστε στην παρουσίαση έναν κατάλληλο τίτλο. Κάθε εικόνα θα συνοδεύεται από βασικές πληροφορίες που έχετε στη διάθεσή σας: π.χ. τίτλος, δημιουργός, χρονολογία, τόπος όπου φυλάσσεται. Επιλέξτε αν θα παρουσιάσετε τις εικόνες ανά θεματική ενότητα (μάχες/ναυμαχίες/προσωπογραφίες) ή τα γεγονότα ανά έτος, μαζί με τις μορφές που πρωταγωνίστησαν σε αυτά. Οι διαφάνειες θα διαδέχονται η μία την άλλη με χρονολογική σειρά. Προσθέστε ήχο από το αρχείο ήχου,

επιλέγοντας αυτόν που ταιριάζει περισσότερο. Μπορείτε να ζητήσετε τη βοήθεια του καθηγητή Μουσικής και του καθηγητή Πληροφορικής.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ - ΚΡΙΤΙΚΗ

Η εφαρμογή της διδακτικής πρότασης είναι εκτενέστερη από μία παραδοσιακή διδακτική προσέγγιση και απαιτείται αρκετός χρόνος προετοιμασίας του εκπαιδευτικού. Υπάρχει αντικειμενική δυσκολία ως προς τις ώρες διάθεσης του εργαστηρίου Πληροφορικής για τη διεξαγωγή της διδασκαλίας, ενώ η δημιουργία («δημιουργικού») θορύβου κατά την πορεία της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας είναι αναμενόμενη.

Ωστόσο, η όποια χρονική επέκταση της διδασκαλίας του μαθήματος αντισταθμίζεται με σημαντικά οφέλη που αποκομίζουν οι μαθητές εκπονώντας εργασία αυτού του είδους, καθώς είναι γνωστό ότι η αυτενεργός εργασία απαιτεί περισσότερο χρόνο, ο οποίος, όμως, είναι πολλαπλά ωφέλιμος, αφού η αυτενέργεια συντελεί στην ανάπτυξη της ωριμότητας και αυτοδιάθεσης του μαθητή, που αποτελούν βασικό σκοπό της αγωγής (Νημά, Καψάλης, 2002). Επιπλέον, με τη χρήση του λογισμικού «Περιπλάνηση στο Χώρο-Χρόνο» και του Διαδικτύου, πέραν της αυτενέργειας, αξιοποιούνται διδακτικές αρχές όπως της εποπτείας, της βιωματικότητας, της άσκησης και εμπέδωσης (Νημά, Καψάλης, 2002) και προσεγγίζονται με ευχάριστο τρόπο και μεγαλύτερη εμπάθυση, με τα συνακόλουθα θετικά αποτελέσματα, πολύ σημαντικά γεγονότα της ελληνικής ιστορίας. Παράλληλα, καλλιεργούνται δεξιότητες γνωστικές, μεταγνωστικές, διαπροσωπικής επικοινωνίας και νέου γραμματισμού. Εκτός τούτων, επιτυγχάνεται διαφοροποίηση της διδασκαλίας, προκειμένου η τελευταία να ανταποκριθεί στις διαφορετικές ανάγκες των μαθητών (π.χ. μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες, αλλοδαπών) και να συμβάλει, κατά το δυνατόν, στην άμβλυση μαθησιακών και κοινωνικών διαφορών του μαθητικού δυναμικού και παρέχονται ίσες ευκαιρίες μάθησης, με τη δυνατότητα εύρεσης υλικού από όλους τους μαθητές.

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Ο σχεδιασμός της διδακτικής πρότασης επιτρέπει παρεμβάσεις για δημιουργική χρήση της και σε άλλες περιπτώσεις και υπάρχει η δυνατότητα τροποποίησης, σύμπτυξης/επέκτασής της. Στο πλαίσιο αυτό προτείνονται οι ακόλουθες εναλλακτικές δυνατότητες:

Η διδακτική πρόταση μπορεί να εφαρμοσθεί σε 2 ώρες, με περιορισμό των δραστηριοτήτων. Σε αυτήν την περίπτωση, κατά την 1η διδακτική ώρα θα γίνει η αναζήτηση των πληροφοριών, η οποία θα περιορισθεί μόνο στο εκπαιδευτικό λογισμικό «Περιπλάνηση στο Χωρο-Χρόνο». Τη 2η διδακτική ώρα, οι μαθητές θα παρουσιάσουν την εργασία τους χρησιμοποιώντας word ή power point και συνδυάζοντας κείμενο και εικόνες.

Δεν αποκλείεται επέκταση της διδακτικής πρότασης με την ένταξη και των πολιτικών γεγονότων της ίδιας χρονικής περιόδου τα οποία θα διδαχθούν στον ίδιο χρόνο, με κατασκευή ανάλογου φύλλου εργασίας, με το οποίο ομάδα μαθητών θα διερευνήσει τα πολιτικά γεγονότα, ενώ άλλη ομάδα θα διερευνά τα στρατιωτικά.

Σε μια άλλη εκδοχή, δραστηριότητες της πρότασης θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν από μαθητές που συμμετέχουν στην προετοιμασία της σχολικής εορτής της 25ης Μαρτίου, ως μια πρόταση άτυπης μορφής σχολικού γραμματισμού (Κουτσογιάννης, 2008¹). Ειδικότερα, μπορεί να κατασκευασθεί χρονολογικός πίνακας με πρόγραμμα word ή power point, με τη μεταφορά στιγμιότυπων του χάρτη, με τα σημαντικότερα γεγονότα σημειωμένα στο χώρο όπου διαδραματίστηκαν. Σε μια πιο διευρυμένη έκδοση, το κείμενο ή η εικόνα μπορεί να είναι (υπερ)σύνδεσμος προς μια άλλη σελίδα, κείμενο, εικόνα χάρτη κ.τ.λ.. Το ημερολόγιο θα παρουσιασθεί την ημέρα της σχολικής εορτής σε όλο το σχολείο. Επίσης, οι μαθητές μπορούν να ετοιμάσουν βιογραφίες των ηγετικών μορφών του Αγώνα, παρουσιάζοντας συγχρόνως στιγμιότυπα του ηλεκτρονικού χάρτη με τις περιοχές όπου έδρασαν ή να ασχοληθούν με τη δημιουργία αφίσας και τη διοργάνωση έκθεσης εικόνων της εποχής. Στο πλαίσιο αυτής της δραστηριότητας, μπορούν να αξιοποιηθούν, με την καθοδήγηση του καθηγητή, σχετικές αφίσες από τη συλλογή αφισών 33 ετών για την επέτειο της 25ης Μαρτίου του Γενικού Επιτελείου Στρατού (http://www.army.gr/default.php?pname=AFISES_25H&la=1) και να χρησιμοποιηθούν για εικαστικό υλικό και οι ηλεκτρονικές διευθύνσεις της Εθνικής Πινακοθήκης (http://www.nationalgallery.gr/html/gr/syloges/19os/istor_zogr_a.htm) και της Εκπαιδευτικής Ηλεκτρονικής Πύλης του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού Κύπρου (<http://www.schools.ac.cy/klimakio/Themata/Epikaira/1821/photos/grammatosima/index.html>).

Τέλος, κάποιο ή κάποια από τα γεγονότα που μελέτησαν οι μαθητές μπορούν να αποτελέσουν αφορμή για δημιουργία και παρουσίαση σχετικού θεατρικού έργου ή λογοτεχνικού κειμένου.

Η διδακτική πρόταση, εάν πάρει τη μορφή σχεδίου εργασίας project διάρκειας ενός τριμήνου ή και ολόκληρου σχολικού έτους, μπορεί να εμπλουτισθεί με θεματικές προσθήκες στο ίδιο γνωστικό αντικείμενο, όπως: «Κλέφτες και Αρματολοί», «Φιλελληνισμός», «Σημαίες και λάβαρα του Αγώνα», «Συλλογή κλέφτικων δημοτικών τραγουδιών», «Η επίδραση που άσκησε η ελληνική επανάσταση στις τέχνες και στα γράμματα και συλλογή σχετικού υλικού», «Η γυναικεία παρουσία στην ελληνική επανάσταση του 1821». Στην περίπτωση αυτή θα υπάρχουν πρόσθετες δραστηριότητες και το σχέδιο εργασίας μπορεί να ενισχυθεί με προσθήκη ιστοσελίδων για αναζήτηση πληροφοριών και εικόνων (π.χ. των ιστοσελίδων του Εθνικού Ιστορικού Μουσείου, <http://www.nhmuseum.gr/index.php?lang=1>, Εκθέσεις→Η μόνιμη

έκθεση του Μουσείου→κεντρικός διάδρομος και αίθουσες 4 έως και 9 και του Υπουργείου Πολιτισμού, <http://www.culture.gr>, για γενικότερη περιήγηση στα μουσεία). Ενδεχομένως να γίνει χρήση και άλλων, συναφών εκπαιδευτικών λογισμικών (π.χ. των λογισμικών «Ιστορία Γ Γυμνασίου», «Ιστορία Α, Β, Γ Γυμνασίου», «Ιστορικός Άτλας «Centennia»», «Το «21 εν πλω»»). Επίσης, μπορεί να γίνει χρήση blogs και wikis για συνεργατική γραφή, προσθήκη στοιχείων και επεξεργασία σχολίων. Η παρουσίαση των εργασιών ενός τέτοιου, εκτενούς σχεδίου εργασίας, χρήσιμο είναι να παρουσιασθεί σε όλο το σχολείο. Σενάριο με μορφή project, μπορεί να συνδεθεί με την Τοπική Ιστορία, καθώς η ενότητα για την ελληνική επανάσταση προσφέρεται ιδιαίτερα.

Με δεδομένο ότι διατίθεται έκδοση του λογισμικού «Περιπλάνηση στο Χωρο-Χρόνο» και για το Λύκειο και ότι η ελληνική επανάσταση του 1821 διδάσκεται στη Γ' τάξη Λυκείου, η διδακτική πρόταση μπορεί να προσαρμοσθεί ανάλογα και να εφαρμοσθεί και σε αυτήν τη βαθμίδα εκπαίδευσης. Μπορούν να αξιοποιηθούν στοιχεία της ενότητας του λογισμικού του Λυκείου «Η συγκρότηση του νεοελληνικού κράτους» παράλληλα με το διδακτικό εγχειρίδιο, κυρίως, όμως, υπάρχει η δυνατότητα αξιοποίησης του ηλεκτρονικού χάρτη του λογισμικού, ως πεδίου εργασίας και υλοποίησης δραστηριοτήτων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. «Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Σπουδών και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών για την Υποχρεωτική Εκπαίδευση» (2006), ΦΕΚ. Τεύχος Β'. αρ. φύλλου 303/13-03-03. Τόμος Α', Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο
2. Lemke, J. L., (1998), *Metamedia Literacy: Transforming Meanings and Media*, In D. Reinking, D., McKenna, M, Laddo, L., Kieffer, R., (eds), «*Handbook of literacy and technology: Transformations in a post-typographic world*», 269-281, Hillsdale NJ: Erlbaum
3. McMichael, A., (2007), "PC Games and the Teaching of History", *The History Teacher*, 40(2), 203-216
4. Βασιλείου Β., Γκίκα Ε., Ζαρωτιάδης Χ., (2008), «Περιπλάνηση στο Χωροχρόνο (μέσα από διαδραστικούς χάρτες και χρονο-χάρτες)», Α-Γ Γυμνασίου, Λογισμικό Ιστορίας για το Γυμνάσιο, βιβλίο καθηγητή, τετράδιο μαθητή, ΥΠΕΠΘ / Παιδαγωγικό Ινστιτούτο
5. Γιακουμάτου Τ., (2006), «Διδάσκοντας ιστορία την εποχή του διαδικτύου», *Φιλολογική*, 97, 69-75
6. Κουτσογιάννης Δ., (2007), «Η αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και Επικοινωνίας στη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων και κυρίως στη διδασκαλία της ελληνικής. Έρευνα στους φιλόλογους – επιμορφωτές στο πλαίσιο του έργου 'Οδύσσεια'», Διαθέσιμο στο δίκτυο: http://www.greeklanguage.gr/greekLang/modern_greek/studies/ict/education/trainers/index.html

7. Κουτσογιάννης Δ., (2008)¹, ΤΠΕ και γραμματισμός, στο «Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα ΚΣΕ», 30-52, Τεύχος 3: κλάδος ΠΕ02, Πάτρα: ΥΠΕΠΘ
8. Κουτσογιάννης Δ., (2008)², Χρήση βασικών εργαλείων πληροφορικής στα φιλολογικά μαθήματα, στο «Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα ΚΣΕ», 158-185, Τεύχος 3: κλάδος ΠΕ02, Πάτρα: ΥΠΕΠΘ
9. Κυνηγός Χ., Δημαράκη Ε. (2002), Νοητικά εργαλεία και πληροφοριακά μέσα: Παιδαγωγικά αξιοποιήσιμες εφαρμογές των νέων τεχνολογιών στη γενική παιδεία, στο «Νοητικά εργαλεία και πληροφορικά μέσα», 18-19, Επιμέλεια Κυνηγός Χ. – Δημαράκη Ε., Αθήνα: Καστανιώτης
10. Λούβη Ε., Ξιφαράς Δ. Χ., (2008), «Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία Γ' Γυμνασίου», (εγχειρίδιο μαθητή, βιβλίο εκπαιδευτικού), Αθήνα: ΟΕΔΒ
11. Μαρκαντωνάτος Δ., Ζαρωτιάδης Χ., (2008), «Περιπλάνηση στο Χωροχρόνο (μέσα από διαδραστικούς χάρτες και χρονο-χάρτες)», Α-Γ Λυκείου, Λογισμικό Ιστορίας για το Λύκειο, βιβλίο καθηγητή, τετράδιο μαθητή, ΥΠΕΠΘ / Παιδαγωγικό Ινστιτούτο
12. Μασσαγγούρας Η., (2004), «Θεωρία και πράξη της διδασκαλίας. Η σχολική τάξη» Αθήνα: Γρηγόρης
13. Μασσαγγούρας Η., (2006), «Στρατηγικές διδασκαλίας. Η κριτική σκέψη στη διδακτική πράξη», 5^η έκδοση, Αθήνα: Gutenberg
14. Μαυροσκούφης Δ., (2004), Σύγχρονες στρατηγικές διδασκαλίας-μάθησης και Νέες Τεχνολογίες στο μάθημα της Ιστορίας, στο Μυρογιάννη Ε., Μαυροσκούφης Δ., «Φιλολογοί στον Υπολογιστή», 139-159, Αθήνα: Καλειδοσκόπιο
15. Μαυροσκούφης Δ., (2008), Διδασκαλία του μαθήματος της ιστορίας με σκοπό την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, στο «Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα ΚΣΕ», 114-149, Τεύχος 3: κλάδος ΠΕ02, Πάτρα: ΥΠΕΠΘ
16. Νημά Ε., Καψάλης Α., (2002), «Σύγχρονη διδακτική», Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
17. Πρόγραμμα Επιμόρφωσης σε εκπαιδευτικό λογισμικό (2008), Κλάδος: Φιλολογοί ΠΕ02, Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο
18. Ράπτης Α., Ράπτη Α., (1997), «Πληροφορική και Εκπαίδευση. Συνολική Προσέγγιση», Αθήνα Τελέθριον

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

1. <http://www.hellenichistory.gr> (Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού)
2. <http://www.fhw.gr/chronos/12/gr/general/gallery/010.html> (Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού)
3. http://www.army.gr/default.php?pname=AFISES_25H&la=1 (Γενικό Επιτελείο Στρατού)
4. <http://www.parliament.gr/1821/ekthesi/morfes.asp?offset=4> (Βουλή των Ελλήνων)

5. <http://www.schools.ac.cy/klimakio/Themata/Epikaira/1821/photos/grammatosima/index.html> (Εκπαιδευτική Ηλεκτρονική Πύλη του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού Κύπρου)
6. http://www.nationalgallery.gr/html/gr/syloges/19os/istor_zogr_a.htm (Εθνική Πινακοθήκη)
7. <http://www.nhmuseum.gr/index.php?lang=1> (Εθνικό Ιστορικό Μουσείο)
8. <http://www.culture.gr> (Υπουργείο Πολιτισμού)
Προσπέλαση ιστοσελίδων: 08-02-2010